

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

MANİSA ULAŞIM HİZMETLERİ MAKİNE SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ

2022 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Kasım 2023

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	6
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	6
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	7
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	7
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	8
7.	DENETİM BULGULARI.....	8

TABLÖLÄR LİSTESİ

Tablo 1:Sermaye ve Ortaklık Tablosu	3
Tablo 2:Ruhsatsız Faaliyette Bulunan İşletmeler.....	30

KISALTMALAR

EKAP	Elektronik Kamu Alım Platformu
VUK	Vergi Usul Kanunu
MANULAŞ	Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi
SMMM	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
TMS	Türkiye Muhasebe Standardı
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
UKOME	Ulaşım Koordinasyon Merkezi

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Bilgisayar Yazılım Programlarının Haklar Hesabında Muhasebeleştirilmemesi
2. İşletme Haklarının Şirketin Bilançosunda Gösterilmemesi
3. Özel Maliyetler Hesabının Bilançoda Gerçek Değerinde Fazla Gözükmesi
4. Vadesinde Tahsil Edilemeyen Alacaklar İçin Yıl Sonunda Faiz Tahakkuk Ettirilmemesi
5. Kıdem Tazminatı Karşılıklarının Ayrılmaması

B. Diğer Bulgular

1. Kira Alacaklarının Vaktinde Tahsil Edilmemesine Rağmen Sözleşmelerin Feshedilmemesi
2. Bir Yıldan Uzun Süreli Teminatların Kısa Vadeli Olarak Kaydedilmesi
3. Diğer Hazır Değerler Hesabının Kullanılmaması
4. Genel Yönetim Giderleri Hesabının Hatalı Kullanılması
5. İşletmenin Esas Faaliyet Konusu Dışındaki Borçlarının Diğer Çeşitli Borçlar Hesabında İzlenmemesi
6. Kira Gelirlerinin Muhasebe Kaydının Hatalı Yapılması
7. Pazarlama ve Satış Giderlerinin Hatalı Muhasebeleştirilmesi
8. Sponsorluk ve Reklam Anlaşmalarının Şirketin Karlılığını Etkilemesi
9. Ticari Faaliyet Kapsamındaki Hizmetlerinin Sunumunda Muafiyet Kapsamında Olmayanlara İndirim Uygulanması
10. Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabının Kullanılmaması
11. Doğrudan Temin Suretiyle Yapılan Alımların Elektronik Kamu Alım Platformuna Kaydedilmemesi
12. İş Kanunu Kapsamında Çalıştırılanlara Kanunda Yazılı Sınırın Üzerinde Fazla Çalışma Yaptırılması

13. Mevzuatta Belirtilen Sayıda Engelli Personel alıştırılmaması

14. Şirket Bütçesinin Hazırlanmaması

15. Şirket Ana Hizmet Binasının Yapı Kullanım İzni Belgesinin Olmaması

16. Şirketin Otopark İşletmelerinin ve Şirket Ana Binasının İşyeri Açma ve alışma Ruhsatı Olmadan Faaliyette Bulunması

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi (MANULAŞ) 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na göre kurulmuştur. Kuruluş, işleyiş, fesih ve usul yönünden bu Kanun'a tabiidir.

Vergi işlemleri yönünden 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve diğer vergi kanunlarına tabi olan şirket, muhasebe ve raporlama konusunda münferit veya konsolide finansal tabloları düzenlerken Türkiye Muhasebe Standartlarını uygulamakta ve muhasebe kayıtları üzerinden bilanço ve gelir tablosu hazırlamaktadır. Bu noktada Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ve ilgili finansal raporlama ilkelerinin uygulanması gerekmektedir.

Şirket yatırım ve satın alma işlemleri yönünden 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'na tabidir.

6102 sayılı Kanun çerçevesinde aldığı genel kurul ve yönetim kurul kararları ile şirket yönetimi sağlanırken, personelin iç işlemlerinde uyacağı usul ve esasları belirlemek üzere yönerge hazırlamış ve kabul etmiştir.

Şirketin görev alanı sadece ana sözleşmesindeki işlerle sınırlı olmasına rağmen, Ticaret Kanunu'na göre kurulmuş bir anonim şirket olunması nedeniyle Türk Ticaret Kanunu başta olmak üzere aşağıda yer verilen çok geniş bir mevzuat külliyyatına tabidir.

Birincil Mevzuat

- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
- 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
- 5393 sayılı Belediye Kanunu
- 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu
- 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu
- 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu

- 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu
- 4857 sayılı İş Kanunu
- 4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu
- 4735 Sayılı Kamu Sözleşmeleri Kanunu
- 237 sayılı Taşıt Kanunu

İkincil Mevzuat

▪ Şirketlerin Yıllık Faaliyet Raporunun Asgari İçeriğinin Belirlenmesi Hakkında Yönetmelik

- Elektronik İhale Uygulama Yönetmeliği
- Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği
- Mal Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliği
- Yapım İşleri Muayene ve Kabul / Mükerrer Yönetmeliği
- Mal Alımları Denetim Muayene ve Kabul İşlemlerine Dair Yönetmelik
- Hizmet Alımları Muayene ve Kabul Yönetmeliği
- 4734 Sayılı Kamu İhale Kanununun 3'üncü Maddesinin (E) Bendine Göre

Yapılacak Alımlarda Uygulanacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik

- Kamu Haznedarlığı Yönetmeliği
- Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği (1-15)
- Tasarruf Tedbirleri İle İlgili 2021/14 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi

Şirketin İç Mevzuatı

- Genel Kurul Çalışma Esas ve Usulleri Hakkında İç Yönerge
- Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi İmza

Yönergeleri

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

Şirket 2014 yılında kurulmuş olup, 18.06.2014 tarihinde ticaret siciline Manisa Ulaşım Hizmetleri Makina Sanayi ve Ticaret A.Ş ticaret unvanı ve 15540 sicil numarasıyla tescil edilmiştir. Daha sonra şirket hisselerinin tamamı belediyeye bedelsiz ve şartsız olarak bağışlanmıştır. Manisa Büyükşehir Belediye Meclisinin 09.09.2014 tarihli ve 242 sayılı kararında ise Manisa Ulaşım Hizmetleri Makina Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi nin unvanının sermayesi ile şirket amaç ve konusunun değiştirilmesi kararı verilmiştir.

Şirket, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda kurulmuş bir anonim şirkettir. Dolayısıyla, yönetim kurulu tarafından temsil ve idare olunur. Yönetim kurulu üyeliğine ancak gerçek kişiler seçilebilir. Pay sahibi olan bir tüzel kişi yönetim kurulu üyesi olamaz. Ancak, tüzel kişinin temsilcisi olan gerçek kişiler yönetim kurulu üyesi olarak seçilebilir. Yönetim kurulu niteliği gereği sürekli bir organdır.

Anonim şirket yönetim kurulu, ortakların sermayelerinin korunması ve değerlendirilmesini, şirket alacaklılarının da alacaklarını emanet ettikleri, idare ve temsile yetkili bir organdır. Yönetim kurulu, anonim ortaklığın kanunla öngörülmüş zaruri bir organdır.

Şirketin yönetim organı olan yönetim kurulu, 2'si Manisa Büyükşehir Belediyesinden olmak üzere 5 üyeden oluşmaktadır.

Şirketin toplam personel sayısı 31.12.2022 tarihi itibarıyla 85'dir. Çalışan personel 4857 sayılı İş Kanunu'na tabidir.

1.3. Mali Yapı

MANULAŞ'ın nominal sermaye tutarı 2.500.000,00 Türk Lirası olup sermayesinin tamamı ödenmiştir.

Manisa Büyükşehir Belediyesi, şirketin %100 oranındaki hissesine sahiptir. Şirketin 31.12.2022 tarihi itibarıyla sermaye ve hisse yapısı aşağıdaki gibidir:

Tablo 1:Sermaye ve Ortaklık Tablosu

Pay Sahibinin Adı, Soyadı/Unvanı	Sermaye Miktarı (TL)	Sermaye Oranı (%)
Manisa Büyükşehir Belediyesi	2.500.000,00	100

MANULAŞ'ın iştiraki bulunmamaktadır.

Şirketin amacı, sözleşmesinde belirtildiği üzere minibüs ve dolmuş ile yapılan şehir içi ve banliyö yolcu taşımacılığı, reklamcılık hizmeti, pazar yeri ve otopark işletmeciliği faaliyetlerinden oluşmaktadır. Bu nedenle şirketin ana gelirleri otobüs ve minibüs işletilmesinden, pazaryeri ve otopark kiralama işlemlerinden elde edilen gelirlerdir.

Şirketin 2019, 2020 ve 2021 yılı gelir tabloları incelendiğinde; Şirketin 2019 yılında 804.295,66 TL, 2020 yılında 597.054,34 TL kar ettiği 2021 yılında ise 226.714,65 TL TL zarar ettiği görülmüştür. 2022 yılı gelir tablosu incelendiğinde ise; toplam zararının 2.408.476,45 TL olduğu görülmüştür.

Şirketin son iki yıldaki faaliyetleri sonucunda zarar etmesinin nedenlerinin, işletilen otoparklardan elde edilen gelirlerin maliyetleri karşılamaması, tüm dünyayı etkileyen pandemiden dolayı ulaşım hizmetlerinde yaşanan aksaklıklar, Personel giderlerinden kaynaklanan artışlar, sponsorluk harcamalarının yüksek olması, enerji fiyatlarındaki yüksek artışlar ve kira gelirlerinin piyasa rayıçlerine göre düşük olmasından kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

Şirketin Muhasebe Sistemi

6102 sayılı Kanun'da; Kanun'a tabi gerçek ve tüzel kişilerin, 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun defter tutma ve kayıt zamanıyla ilgili hükümleri ile aynı Kanun'un 175 ve mükerrer 257'nci maddelerinde yer alan yetkiye istinaden yapılan düzenlemelere uymak zorunda olduğu belirtilmiştir.

Söz konusu yetkiye istinaden Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği 26.12.1992 tarihli ve 21447 (M) sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış ve 01.01.1994 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. Şirketin tabi olduğu muhasebe çerçevesi 1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde yer alan Tekdüzen Hesap Planıdır.

Şirket, muhasebe kayıtlarını 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ilkelerine uygun şekilde ve 7/A seçeneğine göre tutmaktadır. 7/A seçeneğinde, giderler yapıldıkları anda ilgili defter-i kebir hesaplarına fonksiyon esasına göre

kaydedilirken, söz konusu giderler aynı zamanda yardımcı defterlerde hem çeşit esasına hem de ilgili gider yerlerine göre izlenmektedir.

Şirketin Raporlama Sistemi

Anonim şirketin finansal tabloları hakkındaki hükümlere 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilmiştir. Kanun'un 514 ve 515'inci maddelerine göre yönetim kurulu, geçmiş hesap dönemine ait, Türkiye Muhasebe Standartlarında öngörölmüş bulunan finansal tablolarını, eklerini ve yıllık faaliyet raporunu, bilanço gününü izleyen hesap döneminin ilk üç ayı içinde hazırlar ve genel kurula sunar. Anonim şirketin finansal tabloları, Türkiye Muhasebe Standartlarına göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlölüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılır. Yine Kanun'un 516'ncı maddesine göre yönetim kurulunun yıllık faaliyet raporu, Şirketin, o yıla ait faaliyetlerinin akışı ile finansal durumunu, doğru, eksiksiz, gerçeğe uygun ve dürüst bir şekilde yansıtmalıdır. Yıllık faaliyet raporunda finansal durum, finansal tablolara göre değerlendirilir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 88'inci ve Geçici 1'inci maddeleri uyarınca tâbi oldukları kanunlar gereği defter tutmakla yükümlü olan gerçek veya tüzel kişi tacirler, münferit veya konsolide finansal tablolarını Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) uygun olarak hazırlamaları gerekmektedir.

Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi bağımsız denetime tabi olmakla birlikte 26.05.2018 tarihli ve 30432 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 2018/11597 sayılı Bağımsız Denetime Tabi Şirketlerin Belirlenmesine Dair Bakanlar Kurulu Kararı ile düzenlenen bağımsız denetime tabi olmanın genel ölçütlerini sağlamadığı için bağımsız denetim kapsamına girmemektedir. Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, TFRS'de öngörülen finansal tabloları (Finansal Durum Tablosu/Bilanço, Kar veya Zarar ve Diğer Kapsamlı Gelir Tablosu, Özkaynak Değişim Tablosu ve Nakit Akış Tablosu) hazırlamaktadır.

Şirket Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi ve Şirketlerin

Gönderecekleri Veriler başlıklı ve 4 No.lu eki gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Gelir tablosu
- Öz kaynak değişim tablosu,

Şirketin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Şirketin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan Bilanço ve Gelir Tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

MANULAŞ, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında olmadığından Kanun'un Beşinci Kısımında ayrıntılı şekilde düzenlenen iç kontrol ve iç denetim mevzuatına ve ayrıca Kanun'a dayanarak çıkarılan alt mevzuat düzenlemelerine tabi değildir.

Diğer taraftan, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun yönetim ve temsil ile ilgili esaslar başlığı altında yönetim kurulunun görev dağılımını düzenleyen 366'ncı maddesinin ikinci fıkrasında düzenlenen "*Yönetim kurulu, işlerin gidişini izlemek, kendisine sunulacak konularda rapor hazırlamak, kararlarını uygulamak veya iç denetim amacıyla içlerinde yönetim kurulu üyelerinin de bulunabileceği komiteler ve komisyonlar kurabilir*" hükmü ile şirketlerde denetim komitelerinin kurulması konusunda yönetim kuruluna yetki verilmiş ancak bu düzenleme ile belli bir ölçütü esas alan, bir gereklilik ya da zorunluluk öngörülmemiştir.

Aynı Kanun'un 378'inci maddesinde ise; "*Pay senetleri borsada işlem gören*

şirketlerde, yönetim kurulu, şirketin varlığını, gelişmesini ve devamını tehlikeye düşüren sebeplerin erken teşhisi, bunun için gerekli önlemler ile çarelerin uygulanması ve riskin yönetilmesi amacıyla, uzman bir komite kurmak, sistemi çalıştırmak ve geliştirmekle yükümlüdür. Diğer şirketlerde bu komite denetçinin gerekli görüp bunu yönetim kuruluna yazılı olarak bildirmesi hâlinde derhâl kurulur ve ilk raporunu kurulmasını izleyen bir ayın sonunda verir. (2) Komite, yönetim kuruluna her iki ayda bir vereceği raporda durumu değerlendirir, varsa tehlikelere işaret eder, çareleri gösterir. Rapor denetçiye de yollanır” denilmektedir.

Kanun’un 366’ncı ve 378’inci maddeleri birlikte değerlendirildiğinde, borsada işlem gören şirketlerde iç kontrol sisteminin kurulması zorunluluk iken diğer şirketlerde isteğe bağlı bırakılmıştır. Kanun’un 378’inci maddesinde belirtildiği üzere denetçinin gerekli görüp bunu yazılı olarak yönetim kuruluna bildirmesi halinde diğer şirketlerde de iç kontrol sisteminin kurulması zorunludur.

6102 sayılı Kanun’un anılan maddeleri uyarınca, Şirket Yönetim Kurulu tarafından uzman bir 'komite' kurulması ve bu 'komite' tarafından 'değerlendirme raporu' hazırlanması hususunda herhangi bir zorunluluk bulunmadığından bir iç kontrol birimi kurulmamış ve bu bağlamda Şirket'in iç kontrol sistemine ilişkin bir değerlendirme yapılmamıştır.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi'nin 2022 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Bilgisayar Yazılım Programlarının Haklar Hesabında Muhasebeleştirilmemesi

Şirket tarafından 260-Haklar Hesabında izlenmesi gereken bilgisayar yazılım programlarının 267-Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesabında muhasebeleştirildiği görülmüştür.

Tek Düzen Hesap Planı açıklamalarına göre; imtiyaz, patent, lisans, ticari marka ve unvan gibi bir bedel ödenerek elde edilen bazı hukuki tasarruflar ile kamu otoritelerinin işletmeye belirli alanlarda tanıdığı kullanma, yararlanma gibi yetkiler dolayısıyla yapılan harcamaların 260-Haklar Hesabında izleneceği; hak, şerefiye, kuruluş ve örgütlenme gideri, araştırma ve geliştirme gideri dışında kalan diğer maddi olmayan duran varlıkların ise 267-Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesabında takip edileceği belirtilmiştir.

Yapılan incelemede, Şirketin kullanım lisansı hakkına sahip olduğu bilgisayar yazılımlarının programlarını 260-Haklar Hesabı yerine 267-Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesabında izlendiği, bunun sonucunda 260-Haklar Hesabının 96.597,94 TL eksik, 267-Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar Hesabının ise aynı tutarda fazla olduğu tespit edilmiştir.

Bu itibarla, yapılan kaydın Tek Düzen Hesap Planı uyarınca maddi olmayan duran varlıklar hesap grubu içerisinde yer alan 260-Haklar Hesabında takip edilmesi gerekmektedir.

BULGU 2: İşletme Haklarının Şirketin Bilançosunda Gösterilmemesi

Büyükşehir Belediyesi tarafından şirkete devredilmiş olan otogar dükkanları, otopark, hal kantarı, pazaryeri ve toplu ulaşım hattına ilişkin “işletme hakkının” 260- Haklar Hesabına kaydedilmeyip doğrudan giderleştirildiği görülmüştür.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 515’inci maddesine göre, anonim şirketin finansal tablolarının, Türkiye Muhasebe Standartlarına (TMS) göre şirketin malvarlığını, borç ve yükümlülüklerini, öz kaynaklarını ve faaliyet sonuçlarını tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak; gerçeği dürüst, aynen ve aslına sadık surette yansıtacak şekilde çıkarılıp çıkarılmadığını göstermesi gerekmektedir.

1 sıra no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nin ekinde yer alan Hesap Planı Açıklamalarında “26 Maddi Olmayan Duran Varlıklar” grubu herhangi bir fiziksel varlığı

bulunmayan ve işletmenin belli bir şekilde yararlandığı veya yararlanmayı beklediği aktifleştirilen giderler ile belli koşullar altında hukuken himaye gören haklar ve şerefîyelerin izlendiği hesap grubu şeklinde açıklanmıştır.

Hesap Planı Açıklamalarında 260- Haklar Hesabının imtiyaz, patent, lisans, ticari marka ve unvan gibi bir bedel ödenerek elde edilen bazı hukuki tasarruflar ile kamu otoritelerinin işletmeye belirli alanlarda tanıdığı kullanma, yararlanma gibi yetkiler dolayısıyla yapılan harcamaları kapsadığı açıklanarak edinilen hakların, maliyet bedelleri ile bu hesaba borç kaydedileceği, yararlanma süreleri içerisinde, yararlanma sürelerinin belli olmaması durumunda, 5 yıllık sürede eşit taksitlerle itfa olunarak yok edileceği düzenlenmiştir.

5216 sayılı Kanun uyarınca alınan Manisa Büyükşehir Belediye Meclisi Kararı ile, Belediye'nin otopark, otopark, hal kantarı, pazaryeri ve toplu ulaşım işletmeciliğine ilişkin haklarının farklı süreler ile Şirkete devredildiği, ancak söz konusu yerler için Şirket tarafından yapılan harcamaların 260- Haklar Hesabında muhasebeleştirilmeden, doğrudan gider kaydedildiği anlaşılmıştır.

Bu itibarla, Şirketin mali tablolarının ve malvarlığının tam, anlaşılabilir, karşılaştırılabilir, ihtiyaçlara ve işletmenin niteliğine uygun bir şekilde; şeffaf ve güvenilir olarak göstermesi gerektiğinden Büyükşehir Belediyesinden işletme hakkı devralınan işletmelere ait giderlerin şirketin bilançosunda 260- Haklar Hesabında gösterilmesi ve dönem sonlarında amortisman ayırmak suretiyle itfa edilmesi gerekmektedir.

BULGU 3: Özel Maliyetler Hesabının Bilançoda Gerçek Değerinde Fazla Gözükmesi

Şirkete ait olmayan duraklara ilişkin yapılan bakım ve onarım harcamalarının 264-Özel Maliyetler hesabında izlendiği görülmüştür.

1 seri no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin "Hesap Planı Açıklamaları" bölümünde, 264-Özel Maliyetler Hesabı için yapılan açıklamaya göre; bu hesapta kiralanan gayrimenkullerin geliştirilmesi veya ekonomik değerinin sürekli olarak artırılması amacıyla yapılan giderler ile (normal bakım, onarım ve temizleme giderleri hariç) bu gayrimenkulün kullanılması için yapılıp kira süresinin sonunda mal sahibine bırakılacak olan, varlıkların bedellerini kapsar.

Şirketin 2022 yılına ait mali tablolarının incelenmesi neticesinde, Manisa Büyükşehir

Belediyesi sınırları içerisinde yer alan durakların yenilenmesi ile ilgili yapılan 2.778.480,00 TL’lik harcamanın 264-Özel Maliyetler hesabında izlendiği görülmüştür. İlgili hesabın genel tebliğde de ifade edildiği üzere; ilgili hesapta kiralanan gayrimenkullerin değerini arttırıcı harcamaların izlenmesi gerektiği ifade edilmesine rağmen şirketin, Manisa Büyükşehir Belediyesinin yazılı talimatına istinaden büyükşehir genelindeki tüm durakların bakım ve onarımlarının yapıldığı görülmüştür.

Şirketin esas faaliyetiyle ilgili olmayan ve herhangi bir kiracılık ilişkisi bulunmamasına rağmen büyükşehir genelindeki otobüs duraklarına ait yapılan 2.778.480,00 TL’lik bakım ve onarım giderinin, şirketin varlıklarındaki azalmanın yanı sıra 264-Özel Maliyetler hesabının bilançoda gerçek değerinden fazla gözükmesine sebebiyet vermiştir.

Bu itibarla, şirketin tabi olduğu muhasebe sistemi gereği; şirketin esas faaliyeti ile ilgili olmayan, herhangi bir kiracılık ve mülkiyet ilişkisi bulunmamasına rağmen duraklara ilişkin yapılan bakım ve onarım harcamalarının yapılmaması gerekmektedir.

BULGU 4: Vadesinde Tahsil Edilemeyen Alacaklar İçin Yıl Sonunda Faiz Tahakkuk Ettirilmemesi

Şirketin 2022 yılı mali tablolarının incelenmesi neticesinde 120-Alicılar Hesabında kayıtlı bulunan alacaklardan tahsilatı süresi içinde yapılamayanlara gecikme faizi tahakkuk ettirilmediği, sadece asıl alacağın kayıtlarda bulunduğu tespit edilmiştir.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun “Ticari işlerde faiz” başlıklı 8’inci maddesi uyarınca ticari işlerde sözleşmenin tarafları, gecikme faizi alınmasını ve uygulanacak faiz oranını sözleşmede serbestçe belirleyebilirler. Taraflar, sözleşmede temerrüt faizi oranını belirlememişlerse, 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun’un 2’nci maddesinin ilk fıkrasına göre; temerrüde düşen borçlu, geçmiş günler için 1’inci maddede belirlenen kanuni faiz oranına göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur.

Bununla birlikte, 3095 sayılı Kanun, bazı şartlarda daha yüksek orandan temerrüt faizi talep edilebilmesine de imkân tanımaktadır. Mezkur Kanun’un 2’nci maddesinde; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası’nın önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, 1’inci maddeyle belirlenen orandan fazla ise, bu oran üzerinden gecikme faizinin hesaplanması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanan 1 Seri No’lu Muhasebe

Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin "Hesap Planı Açıklamaları" başlıklı (c) bölümünde; her türlü kısa ve uzun vadeli mali yatırımlardan sağlanan faiz gelirlerinin 642- Faiz Gelirleri Hesabında kaydedilmesi gerektiği ifade edilmiş, karşılık hesabı olarak da, 181-Gelir Tahakkukları Hesabının borçlandırılması gerektiği belirtilmiştir.

Yapılan incelemede, şirket tarafından kiraya verilen taşınmazlarla ilgili kira bedelinin süresinde tahsil edilmeyen kısımları ile ilgili sözleşmede belirtilen gecikme cezası hükümlerinin uygulanmadığı görülmüştür.

Her ne kadar Şirket, tahsil edilemeyen alacaklar için takip başlatıldığını ve takip sırasında tahsil edilen anapara ve faizlerin de ayrı ayrı muhasebe kayıtlarında işlenmiş olduklarını ifade etmiş olsa da;

Şirket tarafından yapılan işlemlerin münferit birkaç hataya ilişkin yapılan düzeltmeden ibaret olması ve genel hatanın sistematik bir şekilde devam etmesinden dolayı söz konusu değerlendirmemiz devam etmektedir.

Bu itibarla, sözleşme hükümlerinin zamanında yerine getirilmemesine bağlı olarak ortaya çıkan ve şirket açısından sözleşmeye bağlı bir alacak haline gelen gecikme faizi tutarlarının, tahakkuk ettirilerek asıl alacak gibi muhasebe kayıtlarına alınması gerekmektedir.

BULGU 5: Kıdem Tazminatı Karşılıklarının Ayrılmaması

Şirket bünyesinde çalışan işçiler için kıdem tazminatı karşılıklarının ayrılmadığı görülmüştür.

1 Sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin "Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları" başlıklı ekinde, 372 ve 472 Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesapları tanımlanmış olup 372 ve 472 No.lu hesapların, belirlenecek esaslar çerçevesinde ayrılan ve faaliyet dönemi içinde veya uzun vadede ödeneceği öngörülen kıdem tazminatı karşılıklarının izlenmesi için kullanılacağı ifade edilmiştir.

Yine aynı Tebliğ'de muhasebenin temel kavramlarına yer verilmiştir. Bu kavramlardan dönemsellik kavramı gereğince; her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanabilmesi için gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Kıdem tazminatlarına ilişkin karşılık ayrılmadığı durumda ise geçmiş yıllarda tahakkuk ettirilmesi gereken giderlerin, ödendiği yılda tamamının giderleştirilmesi dönemsellik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

İhtiyatlılık kavramı ise; muhasebe olaylarında temkinli davranılması ve işletmenin karşılaşılabileceği risklerin göz önüne alınmasını ve ileriki dönemlerdeki muhtemel giderleri ve zararları için karşılık ayrılması gerektiği hususuna açıklık getirmektedir.

Her ne kadar Tek Düzen Muhasebe Sistemini uygulayan şirketlerde 6 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği gereğince kıdem tazminatı karşılığı ayrılması hususu ihtiyarılık teşkil etse de kıdem tazminatlarının gelecekte gider olarak Şirketin karşısına çıkabilecek olması nedeniyle hesap dönemi itibariyle kıdem tazminatlarının hesaplanıp karşılık ayrılarak mali tablolarda izlenmesi Şirketin mali durumunu gerçeğe uygun olarak görmesine imkan sağlayacaktır.

Şöyle ki, Şirket tarafından gerçekleştirilen tüm faaliyetler düşünüldüğünde üretilen mali tabloların muhasebenin temel kavramlarından “Tam Açıklama” kavramı gereği bu tablolardan yararlanacak kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır olması gerekmektedir.

Şirket hesap ve işlemleri üzerinde yapılan incelemede, işçiler için kıdem tazminatı karşılıklarının ayrılarak söz konusu hesaplara alınmadığı, işçilere yapılan kıdem tazminatı ödemelerinin tamamının ödemenin yapıldığı yılda giderleştirildiği tespit edilmiştir.

Her ne kadar Şirket tarafından; Kıdem tazminatlarının şirketin öz kaynakları ve mali yapısının güçlü olduğu için ayrılmadığını, tek düzen muhasebe sistemi uygulayan şirketlerde kıdem tazminatı karşılığı ayırmanın zorunlu olmayıp ihtiyarılık teşkil ettiği ifade edilmiş ise de;

Şirketin 2022 yılına ait kar ve zarar durumu şirketin ekonomik olarak güç durumda olduğunu göstermekle birlikte tam açıklama kavramı gereği bu tablolardan yararlanacak kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır olmasını sağlamak açısından kıdem tazminatı karşılığının ayrılması gerektiği açıktır.

Bu itibarla, işçilere yapılacak kıdem tazminatı ödemelerinin ait olduğu dönemin gelir tablosunda gösterilerek faaliyet sonuçlarının sağlıklı bilgi üretmesini ve Şirketin ileriki dönemde gerçekleşmesi beklenen giderlerinin bilançoda gösterilmesini teminen işçiler için her yıl kıdem tazminatı karşılığı ayrılması ve 372/472-Kıdem Tazminatı Karşılığı Hesaplarında izlenmesi gerekmektedir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Kira Alacaklarının Vaktinde Tahsil Edilmemesine Rağmen Sözleşmelerin Feshedilmemesi

Şirket tarafından üçüncü kişilere kiralanmış bulunan taşınmazların kira bedelleri defalarca vaktinde ödenmemesine rağmen Şirket tarafından sözleşme fesih işlemi yapılmamıştır.

Şirket ile üçüncü kişiler arasında tanzim edilen kira sözleşmelerinin tamamı, kiralama süresi ve kira bedeli hariç, aynı muhtevaya sahiptir. Bu sözleşmelerin 15'inci maddesinde; üst üste iki taksitin vadesinde ödenmemesi halinde kira sözleşmesinin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 62'nci maddesine göre tebligat yapmaya gerek kalmaksızın idarece feshedileceği, kesin teminatının gelir kaydedileceği ve cari yıl kira bedelinin yüzde beşinin tazminat olarak tahsil edileceği hükmü yer almaktadır.

6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun "Kira Sözleşmesi" başlıklı dördüncü bölümünün "D. Kiracının Borçları" kısmında yer verilen 313, 314 ve 315'inci maddelerinde düzenlediği haliyle; kiracının kira borcunu ödemekle yükümlü olduğu, kiracı, sözleşmede aksine hüküm yoksa kira bedelini ayın sonunda ya da en geç kira sözleşmesinin sonunda ödemekle yükümlü olduğu ve kiracının temerrüde düşmesi halinde kiraya verenin yazılı olarak süre verip, bu sürede itfa edilmemesi durumunda, sözleşmeyi feshedeceğini bildirebileceği hükümlerine yer verilmiştir.

Yapılan incelemede, 2022 yılı içerisinde üçüncü kişilere kiralanmış bulunan 14 taşınmaza ait kira borçlarının defalarca vadesinde ödenmediği ve dolayısıyla tahsil edilemeyen kira alacağı bulunduğu ve bu vaziyete rağmen şirket tarafından, Borçlar Kanununun yukarıda bahsi geçen maddeleri ile ilgili mutata sözleşmelerin 15'inci maddesine göre işlem tesis edilmediği görülmüştür. Dolayısıyla şirket kira gelirlerinden, fesih neticesinde irat kaydedilecek kesin teminat bedelinden hem de cari yıl kira bedelinin % 5'i tazminat olarak tahsil edilecek olan bedellerden mahrum kalmaktadır.

Her ne kadar Şirket bulguya ilişkin vermiş olduğu cevabında, kira borçlarını zamanında ödemeyen kiracıların sözleşmelerinin 2886 sayılı kanun uyarınca feshedildiğini, tahliye tarihlerine kadar ise haksız işgal bedeli kesilerek kiracılardan tahsil edildiğini, kiracılar tarafından şirkete ibraz edilen kesin teminat mektuplarının da irat olarak kaydedildiğini ifade etmiş olsa da, yapılan işlemlerin sistematik yapılan hatalar arasından birkaç münferit hatanın düzeltilmesi şeklinde olduğu görüldüğünden, hatalı uygulamanın yaygın bir şekilde devam ettiği açık olduğundan konuya ilişkin görüşümüz aynen devam etmektedir.

Bu itibarla, kira borçları vadesinde ödenmeyen taşınmazlar ile alakalı Boçlar Kanununun ve sözleşmeler çerçevesinde fesih işlemlerinin başlatılarak taşınmazların tahliye edilmesi, kesin teminatların irat kaydedilmesi ve cari yıl kira bedelinin %5'inin tahsil edilmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Bir Yıldan Uzun Süreli Teminatların Kısa Vadeli Olarak Kaydedilmesi

İşletme hakkı Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketine bulunan ve üçüncü kişilere kiralanmış olan taşınmazlara ilişkin bir yıldan daha uzun süreli alınan teminatlar 426-Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı Yerine 326-Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabında takip edilmektedir.

26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin "Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları" bölümünün "C-Hesap Planı Açıklamaları" başlığı altında; üçüncü kişilerin belli bir işi yapmalarını, aldıkları bir değeri geri vermelerini sağlamak amacıyla ve belli sözleşmeler nedeniyle gerçekleşecek bir alacağın karşılığı olarak alınan bir yıldan kısa süreli depozito ve teminat niteliğindeki değerlerin 326-Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabında, vadeleri bir yıldan fazla olanların ise 426-Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabında izleneceği ifade edilmiştir.

Yapılan incelemede; üçüncü kişilere kiralanmış taşınmazlar için bir yıldan uzun müddetli olarak alınan 661.866,98 TL teminatın 1 yıldan uzun vadeli teminatlar için kullanılan 426-Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı yerine 326-Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabında izlendiği görülmüştür. Bu sebeple bilançoda 326-Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı 661.866,98 TL fazla, 426-Alınan Depozito ve Teminatlar Hesabı ise aynı tutarda noksan gözükmektedir.

Bu itibarla, şirket tarafından alınan depozito ve teminatların vadelerine uygun olarak doğru hesaplarda takip edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

BULGU 3: Diğer Hazır Değerler Hesabının Kullanılmaması

Şirketin kasa fazlası paranın bankaya yatırılması için gönderilmesinde 108-Diğer Hazır Değerler Hesabının kullanılmadığı tespit edilmiştir.

26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 1 Seri No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nin “*Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları*” başlıklı (c) bendinde;

“... ”

108. DİĞER HAZIR DEĞERLER

Nitelikleri itibarıyla hazır değer sayılan pullar, vadesi gelmiş kuponlar, tahsil edilecek banka ve posta havaleleri (yoldaki paralar gibi) değerleri kapsar.

İşleyişi:

Bu değerler elde edildiğinde hesabın borcuna, elden çıkarıldığında da hesabın alacağına kaydedilir.” denilmektedir.

Mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere kasa fazlası paranın yatırılması için bankaya gönderilmesi esnasında 108-Diğer Hazır Değerler Hesabına borç, 100-Kasa Hesabına alacak kaydı yapılması gerekmektedir. Bankadan gelen hesap özeti neticesinde ise 102-Banka Hesabına borç, 108-Diğer Hazır Değerler Hesabına alacak kaydı yapılarak muhasebeleştirilmelidir.

Yapılan incelemede, Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinde kasa fazlası paranın bankaya yatırılması esnasında 108-Diğer Hazır Değerler Hesabını kullanılmadığı görülmüştür.

Her ne kadar Şirket, 108-Diğer Hazır Değerler hesabının sadece tahsil edilecek banka ve posta havalelerini kapsadığını, kasadan çıkan nakit paranın, banka veya bankamatige yatırıldığında ilgili hesabın kullanılmayıp kasa veya banka hesaplarının kullanılması gerektiğini belirtmiş ise de ;

26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 1 Seri No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nin “*Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları*” başlıklı (c) bendinde; yoldaki paraların da 108-Diğer Hazır Değerler hesabında izleneceği açıktır.

Bu itibarla, 108-Diğer Hazır Değerler Hesabının kullanılmaması Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin mali tablolarının doğruluğunu ve güvenilirliğini olumsuz etkilemektedir.

BULGU 4: Genel Yönetim Giderleri Hesabının Hatalı Kullanılması

Şirketin esas hizmeti ile doğrudan ilişki kurulabilen ulaşım hizmetine ait personel, yakıt, elektrik ve kira giderlerinin 740-Hizmet Üretim Maliyeti Hesabı yerine 770-Genel Yönetim Giderleri Hesabında izlendiği görülmüştür.

26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 1 Seri No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nin eki olan “Muhasebe Usul ve Esasları”nın V – Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları kısmının “C” bölümünde;

“... 74 HİZMET ÜRETİM MALİYETİ

Bu grup hizmet işletmeleri ile ilgilidir. Hizmet işletmelerinde 71, 72 ve 73 grupta yer alan hesaplar kullanılmaz. Bu hesaplar yerine bu gruptaki hesaplar kullanılır. Hizmet işletmelerinin üretim maliyetlerinin izlenmesinde kullanılan hesaplar bu grupta yer alır.

740. Hizmet Üretim Maliyeti Hizmet işletmelerinde üretilen hizmetler için yapılan giderlerin fiili tutarları bu hesabın borcuna kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap “741- Hizmet Üretim Maliyeti Yansıtma” hesabı ile karşılaştırılarak kapatılır

77 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ:

Bu grup yönetim fonksiyonu ile ilgili gider, yansıtma ve fark hesaplarından oluşur.

770. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ: Bir işletmenin yönetim fonksiyonları, işletme politikasının tayini, organizasyon ve kadro kuruluşu, büro hizmetleri, kamu ilişkileri, güvenlik, hukuk işleri, personel işleri, kredi ve tahsilatı da kapsayan muhasebe ve mali işler servislerin giderleri bu hesaba borç kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap, “771- Araştırma ve geliştirme Giderleri Yansıtma Hesabı” ile karşılaştırılarak kapatılır.

Yapılan incelemede, Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi tarafından üretilen ve şirketin esas faaliyet alanı ile doğrudan ilişkili olan giderlerin 740-Hizmet Üretim Maliyeti Hesabında izlenmesi gerekirken, 770-Genel Yönetim Giderleri Hesabında izlendiği görülmüştür.

Bu itibarla, 770-Genel Yönetim Giderleri Hesabında izlenen ve şirketin esas faaliyet olan ulaşım hizmetleri ile ilgili olan 13.525.646,14 TL'lik giderin 740-Hizmet Üretim Maliyetleri Hesabında izlenmesi gerekmektedir.

BULGU 5: İşletmenin Esas Faaliyet Konusu Dışındaki Borçlarının Diğer Çeşitli Borçlar Hesabında İzlenmemesi

Şirketin faaliyet konusu ile ilgili olmayan senetsiz borçlarının 339-Diğer Çeşitli Borçlar Hesabı yerine, 320-Satıcılar Hesabında izlendiği tespit edilmiştir.

213 sayılı Kanun'un 175 ve mükerrer 257'nci maddelerine dayanılarak Hazine ve Maliye Bakanlığınca çıkarılan 1 sıra no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nde; 32-Ticari Borçlar grubunun kuruluşun ticari ilişkileri nedeniyle ortaya çıkan senetli ve senetsiz borçlarının kaydedildiği hesapları kapsadığı ve 320-Satıcılar Hesabında işletmenin faaliyet konusu ile ilgili her türlü mal ve hizmet alımlarından kaynaklanan senetsiz borçların izlendiği belirtilmiştir. Ayrıca 33-Diğer Borçlar Hesap grubunda; herhangi bir ticari nedene dayanmadan meydana gelmiş ve en çok bir yıl içinde ödenmesi düşünülen borçların kaydedildiği hesapların yer alacağı ifade edilmiştir.

32-Ticari Borçlar grubunun kuruluşun ticari ilişkileri nedeniyle ortaya çıkan senetli ve senetsiz borçlarının kaydedildiği hesapları kapsadığını, 33-Diğer Borçlar Hesap grubunun herhangi bir ticari nedene dayanmadan meydana gelmiş ve en çok bir yıl içinde ödenmesi düşünülen borçların kaydedildiği hesapların yer alacağı ifade edilmiştir. Anlaşılacağı üzere ticari faaliyet konusu dışında gerçekleşen borçlanmaların 33-Diğer Borçlar Hesap grubunda izlenmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemede, Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin 2022 yılında reklam ve sponsorluk anlaşması çerçevesinde emanete almış olduğu 2.860.400,00 TL'lik tutarın 320-Satıcılar Hesabında izlendiği görülmüştür.

Her ne kadar Şirket, tek düzen hesap planında 339-Diğer Çeşitli Borçlar Hesabının olmadığını ifade etmiş olsa da;

Hazine ve Maliye Bakanlığınca çıkarılan 1 sıra no.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğinde ilgili hesabın yer aldığı görülmekle birlikte hesap ile ilgili açıklamada herhangi bir ticari nedene dayanmadan meydana gelmiş ve en çok bir yıl içinde ödenmesi düşünülen borçların kaydedildiği hesap olduğu da ayrıntılı bir şekilde yer aldığı açıktır.

Bu itibarla, yukarıdaki açıklamalar uyarınca söz konusu borçların 339-Diğer Çeşitli Borçlar Hesabında izlenmesi gerekmektedir.

BULGU 6: Kira Gelirlerinin Muhasebe Kaydının Hatalı Yapılması

Şirketin hesap ve işlemlerinin incelenmesi neticesinde, kira gelirlerinin muhasebe kayıtlarının hatalı yapıldığı tespit edilmiştir.

26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmî Gazete’ de yayımlanan 1 Seri No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nin “Muhasebenin Temel Kavramları” başlıklı bölümünde dönemsellik kavramı tanımlanmıştır. Buna göre işletmenin sürekliliği kavramı uyarınca sınırsız kabul edilen ömrünün, belli dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptanmasının dönemsellik kavramının gereği olarak yerine getirilmesi gerektiği belirtilmiş olup yine aynı kavramın gereği olarak gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Tebliğin “Hesap Planı Açıklamaları” başlıklı (c) bölümünde; 600-Yurtiçi Satışlar hesabında; Yurt içindeki gerçek ve tüzel kişilere satılan mal ve hizmetler karşılığında alınan ya da tahakkuk ettirilen toplam değerlerin izleneceği, işletmenin esas faaliyeti dışında elde ettiği kira gelirlerinin ise 649-Diğer Olağan Gelir ve Karlar Hesabında takip edilmesi gerektiği belirtilmiştir.

181- Gelir Tahakkukları hesabının açıklaması ve işleyişi de aynı şekilde söz konusu Tebliğ’de düzenlenmiştir. Buna göre üçüncü kişilerden tahsili ya da bunlar hesabına kesin borç kaydı hesap döneminden sonra yapılacak gelirlerin, içinde bulunulan döneme ait olan kısımlarının 181-Gelir Tahakkukları hesabında izleneceği; dönem sonlarında, döneme ait olarak hesaplanacak tutarların ise ilgili hasılat ve gelir hesapları karşılığında 181-Gelir Tahakkukları hesabına borç kaydedileceği ve sonraki dönemde alacakların kesinleşmesiyle hesaptaki tutarların bu hesabın alacağına karşılık ilgili hesapların borcuna kaydedilerek kapatılacağı ifade edilmiştir.

Dolayısıyla kira gelirlerinin dönemsellik ilkesinin gereğini sağlamak adına dönem ayırıcı hesaplar kullanılarak muhasebeleştirilmesi ve işletmenin esas faaliyeti dışında elde ettiği kira gelirleri için 600-Yurtiçi Satışlar hesabı yerine 649-Diğer Olağan Gelir ve Karlar hesabı ve 181-Gelir Tahakkukları hesabının kullanılması gerekmektedir.

Şirkete ait mali tablolarda yapılan incelemede, kira gelirlerine ilişkin muhasebe

kayıtların da yıllık olarak yapılan kira sözleşmesinin imzalandığı andan itibaren aylık olarak tahsil edilen kira bedellerinin 102-Bankalar Hesabına borç, 120-Alıcılar Hesabına ise alacak kaydedildiği görülmüştür.

Bu itibarla, yıllık olarak yapılan kira sözleşmesinin imzalandığı andan itibaren tahakkuk edilmiş olan kira gelirinin şirketin esas faaliyeti kapsamında bir gelir olmamasından dolayı 649-Diğer Olağan Gelirler Hesabına alacak, tahakkuk eden bu kira gelirinden ise ilgili yılda tahsil edilecek tutarların ise 181-Gelir Tahakkukları Hesabına borç, ayrıca tahakkuk eden bu tutarlardan ilgili aylarda tahsil edilen kısımlarının ise 181-Gelir Tahakkuk Hesabına alacak ve ilgili Banka/Kasa hesaplarının borcuna kaydedilerek kapatılması gerekmektedir.

BULGU 7: Pazarlama ve Satış Giderlerinin Hatalı Muhasebeleştirilmesi

Şirkete ait pazarlama, satış ve dağıtım kapsamında yapılan sponsorluk ve reklam ödemelerinin hatalı muhasebeleştirildiği görülmektedir.

26.12.1992 tarih ve 21447 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 1 Seri No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nin eki olan “Muhasebe Usul ve Esasları”nın V – Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları kısmının “C” bölümünde;

“... 76 PAZARLAMA SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ

Bu grup, pazarlama, satış ve dağıtım faaliyetleri ile ilgili gider, yansıtma ve fark hesaplarından oluşur.

760. Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri:

Mamülün stoklara verildiği ve hizmetin tamamlandığı andan itibaren bu mal ve hizmetlerin alıcılara teslimine kadar yapılan giderler bu hesaba borç kaydedilir. Dönem sonlarında bu hesap, “761- Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri Yansıtma Hesabı” ile karşılaştırılarak kapatılır.

77 GENEL YÖNETİM GİDERLERİ:

Bu grup yönetim fonksiyonu ile ilgili gider, yansıtma ve fark hesaplarından oluşur.

770. GENEL YÖNETİM GİDERLERİ:

Bir işletmenin yönetim fonksiyonları, işletme politikasının tayini, organizasyon ve kadro kuruluşu, büro hizmetleri, kamu ilişkileri, güvenlik, hukuk işleri, personel işleri, kredi ve

tahsilatı da kapsayan muhasebe ve mali işler servislerin giderleri bu hesaba borç kaydedilir.

Yapılan incelemede, Şirketin faaliyetlerinin tanıtımı ve reklamı için 2022 yılı içinde yapılan toplam 2.860.400,00 TL’lik sponsorluk ve reklam anlaşmasının 760-Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabında takip edilmesi gerekirken 770-Genel Yönetim Giderleri Hesabında takip edildiği görülmüştür. Bu durumda pazarlama, satış ve dağıtım giderlerinin olması gerekenden daha düşük, genel yönetim giderlerinin ise olması gerekenden daha yüksek olarak gelir tablosunda yer almasına neden olmuştur.

Bu itibarla, Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin hizmetlerinin tanıtılması kapsamında yapılan 2.860.400,00 TL’lik reklam ve sponsorluk harcamalarının 760-Pazarlama Satış ve Dağıtım Giderleri Hesabında takip edilmesi gerekmektedir.

BULGU 8: Sponsorluk ve Reklam Anlaşmalarının Şirketin Karlılığını Etkilemesi

Şirket tarafından 2022 yılı içerisinde iki adet spor kulübü derneği ile üç adet sponsorluk anlaşması ve ulusal çapta yayın yapan reklam şirketi ile reklam anlaşması imzalandığı görülmüştür.

Şirket Esas Sözleşmesinin “Amaç ve Konu” başlıklı üçüncü maddesinde şirketin faaliyetlerine ilişkin bilgi yer almaktadır. Birbirinden bağımsız pek çok alanda çalışabilen Şirket, kuruluşundan bugüne temel olarak hafriyat sahalarının işletilmesi ve açık hava reklam alanlarının üçüncü kişilere kiralanması faaliyetlerinde bulunmaktadır. Manisa sınırları içerisinde yer alan hafriyat sahalarının işletim hakkı, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun “Şirket kurulması” başlıklı 26’ncı maddesine dayanarak Büyükşehir Belediyesi tarafından Şirkete devir edilmiştir. Yine Büyükşehir belediyesinin yetki alanı dahilinde olan reklam amaçlı açık hava kent mobilyalarının kullanım hakları belirli bir bedel karşılığı Şirkete kullandırılmakta ve Şirket tarafından da bu alanlar üçüncü kişilere kiralanmaktadır.

Yapılan incelemede, Şirketin 2022 yılı içerisinde iki farklı spor kulübü derneği ile üç adet sponsorluk anlaşması yaptığı ve ulusal çapta yayın yapan bir reklam şirketi ile de reklam anlaşması imzaladığı tespit edilmiştir. Bahsi geçen sponsorluk ve reklam anlaşmasına yönelik detaylar aşağıda yer almaktadır.

- Manisa Büyükşehir Belediyesi Spor Kulübü Derneği ile 1.09.2021- 30.06.2022 tarihleri arasında ödenmek üzere yapılan 1.000.000,00 TL (KDV dahil) tutarında saha içi

ısınma forması sponsorluk anlaşması,

- Manisa Büyükşehir Belediyesi Spor Kulübü Derneği ile 11.08.2022-30.06.2023 tarihleri arasında ödenmek üzere 2.500.000,00 TL (KDV dahil) nakdi sponsorluk anlaşması, (İlgili sponsorluk kapsamında spor kulübünün herhangi bir yükümlülük yer almamakta ve Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi'ne ait herhangi bir reklam ve tanıtım yükümlülüğü de bulunmamaktadır.)

- Akhisar Belediyesi Spor Kulübü Derneği ile 17.07.2017-17.07.2023 tarihleri arasında kapsayan 12 ay için, her ay 37.000,00 TL eşit taksitlerle ödenecek 2.664.000,00 TL (KDV dâhil) stadyumda ilk yarı 3, ikinci yarı 3 kere MANULAŞ yazısı led ekranda üçer saniye görüntüye gelecek ve kale arkasında 2x5 ebatında reklam panosu sponsorluk anlaşması (05.09.2021 tarihinden itibaren led ekrandaki reklam şartının kale arkası panosunda MANİSAKART reklamı olarak değiştirildiği görülmüştür.)

- Afea Televizyon Prodüksiyon Reklam San. ve Tic. AŞ ile 20.11.2021 -20.11.2022 tarihleri arasında kapsayan 12 ay için, her ay reklam tanıtım bedeli olarak 23.600,00 TL (KDV dahil), prodüksiyon bedeli olarak da 23.600,00 TL (KDV dahil) reklam anlaşması ile olmak üzere toplam 566,400,00 TL tutarında reklam anlaşması,

İmzalanmıştır.

Şirket, bahsi geçen anlaşmalar kapsamında 2022 yılı içerisinde toplam 2.860.400,00 TL (KDV dahil) reklam ve sponsorluk giderine karşılık yıl içerisinde temel faaliyet alanları olan Manisa Kart satışları, otobüs işletmeciliği, otopark işletmeciliği ve bu işletmeciliklerin üçüncü kişilere kiraya verilmesinden kaynaklı toplam 32.064.740,26 TL brüt gelir elde etmiştir. Şirketin gelirleri ve imzalanan reklam anlaşmaları birlikte değerlendirildiğinde, imzalanan toplam bu harcamaların toplam gelirlerine oranı %11,21'dir.

Ayrıca 2021 yılında 226.714,65 TL zarar eden bir şirketin bu kadar fazla sponsorluk ve reklam giderine girmiş olması basiretli iş adamı ile bağdaşmadığı açıktır. Yapılan yüklü miktardaki sponsorluk ve reklam harcamaları karlılık durumunu olumsuz etkilemektedir. 2023 Nisan ayında kesinleşecek 2022 yılı mali tablolarında mevcut gelir-gider dengesi itibariyle zarara yol açacağı da görülmektedir.

Başka bir ifadeyle, şirket elde etmiş olduğu gelirlerin onda birinden fazlasını reklam harcamaları için kullanmıştır. Ticari hayatta yapılan reklam ve sponsorlukların nihai amacının

üretilen ürün ve hizmetlerdeki satışı arttırmak ve sektördeki diğer rakip firmalarla rekabet edebilirliği sağlamak olduğu açıktır.

Bu itibarla, şirketin mali sürdürülebilirliğini teminen basiretli bir iş adamı gibi hareket etmesi, ticari hayatın gereklerini ve teamüllerini dikkate alarak faaliyet göstermesi ve yapılacak harcamalarda fayda/maliyet dengesini gözetmesi gerekmektedir.

BULGU 9: Ticari Faaliyet Kapsamındaki Hizmetlerinin Sunumunda Muafiyet Kapsamında Olmayanlara İndirim Uygulanması

Şirketin ticari faaliyet kapsamındaki ulaşım hizmetlerinin, Manisa Büyükşehir Belediyesi ve Belediye iştirak personeline, mevzuata aykırı olarak indirimli fiyatlar üzerinden satıldığı görülmüştür.

4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1'inci maddesinde; kamunun çoğunluk hissesine sahip olduğu kuruluşların ticari indirimler hariç herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulayamayacağı belirtilmiş; bu hükümden muaf tutulacakları belirleme yetkisinin ise Cumhurbaşkanında olduğu ifade edilmiştir.

Mezkur Kanun hükmünden anlaşılacağı üzere, belediyelerin çoğunluk hissesine sahip olduğu iştiraklerinin ticari indirimler hariç herhangi bir kişi veya kuruma ücretsiz veya indirimli tarife uygulayabilmesi, Cumhurbaşkanının bu konudaki muafiyet kararı ile mümkün olabilecektir. Aksi durumda indirim oranlarının belediye ya da iştiraklerle ilgili belirli gruplar için değil herkes için belirli tutar üstü satın almalar ya da belirli ürünler gibi ticari amaçlı belirlenmesi gerekmektedir.

Yapılan incelemelerde, Şirketin ticari faaliyet kapsamındaki satışlarının, Manisa Büyükşehir Belediyesi ve bağlı idare personeli (MUSKİ) ile Belediye'ye ait diğer şirketler, TÜİK, Jandarma ve Emniyet Personellerine de ortalama %65, Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi personeline de yine ortalama %65 indirimli sunulduğu tespit edilmiştir.

Buna göre, Cumhurbaşkanının muafiyet kararı olmaksızın gerçekleştirilen indirimli satışlar ile normal satış fiyatları karşılaştırıldığında, 2022 yılı toplam indirim tutarı KDV dahil 127.100,75 TL olmuştur.

Her ne kadar Şirket, Kamu personellerine yapılan indirimin gelirlerini arttırmak ve yeni

müşteri temini amacıyla yerine getirildiğini, söz konusu indirimin de UKOME kararıyla yapıldığını ifade etmiş olsa da;

Şirketin yapılan indirimle gelirini arttırmasının aksine bulgumuzda belirttiğimiz tutarda gelirini azalttığını ayrıca bu durum diğer vatandaşlar ile kamu personelleri arasında fırsat eşitsizliğine yol açmakta, ilgili UKOME kararının da 4736 sayılı Kanuna aykırı olarak düzenlendiği açık şekilde görülmektedir.

Bu itibarla, mevzuat hükümleri ve Şirketin içinde bulunduğu mali durum değerlendirildiğinde, personel ve belirli statü sahiplerine sağlanan indirim uygulamasının sonlandırılması gerekmektedir.

BULGU 10: Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabının Kullanılmaması

Şirketin, ödeme emri düzenlemek suretiyle banka üzerinden yapılan ödemelerde aracı hesap olarak 103-Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabını kullanmadığı görülmüştür.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun "Defter tutma yükümlülüğü" başlıklı 64'üncü maddesinde, her tacirin, ticari defterlerini işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutmak ve bu amaçla defterlerinde, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorunda olduğu belirtilmiştir.

1 Seri No'lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği'nin "Tekdüzen Hesap Çerçevesi, Hesap Planı ve Hesap Planı Açıklamaları" başlıklı (c) bendinde; 103-Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabının, işletmenin üçüncü kişilere bankalardan çekle veya ödeme emri ile yapacağı ödemeler bu hesapta izleneceği ifade edilmiştir.

Bankalardan yapılacak ödemeler veya verilen çekler söz konusu olması halinde ilk önce ilgili hesaba borç 103-Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabına alacak kaydı, ilgiliye ödemenin yapıldığının bankadan gelen hesap özeti veya banka mutabakatından anlaşılması durumunda da 103-Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabına borç, 102-Bankalar Hesabına alacak kaydı yapılmalıdır.

Yapılan incelemede, şirket tarafından bankaya iletilen çek veya ödeme emri ile fiili ödeme arasında 103-Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı kullanılmaksızın doğrudan 102-Bankalar Hesabına alacak kaydı yapıldığı görülmüştür.

Her ne kadar Şirket, verilen ödeme talimatlarının aynı gün içerisinde banka tarafından ödenmesinden dolayı banka hesabını kullandığını ifade etmiş olsa da;

İlgili Genel Tebliğde aynı gün içerisinde yerine getirilen ödeme emri talimatları için 103-Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri hesabının kullanılmayacağını belirtmemekle birlikte yapılan tüm ödeme emri talimatları için ilgili hesabın kullanılması gerektiğini açık bir şekilde ifade etmiştir.

Bu itibarla, yukarıda yer alan mevzuat hükümleri ve açıklanan nedenlerle bankaya verilen ödeme, virman ve havale talimatları için 103-Verilen Çekler ve Ödeme Emirleri Hesabı'nın kullanılması gerekmektedir.

BULGU 11: Doğrudan Temin Suretiyle Yapılan Alımların Elektronik Kamu Alım Platformuna Kaydedilmemesi

Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi tarafından doğrudan temin ile yapılan satın alma işlemlerinin EKAP'a kaydedilmediği görülmüştür.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nda, ihale ve diğer satın alma süreçlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak Kamu İhale Kurumu tarafından oluşturulan EKAP'a ilişkin hükümler de yer almaktadır. Kanun'un Ek 1'inci maddesinde, EKAP'ın kurulması ve işletilmesi ile ihale sürecinde elektronik araçların kullanımına ilişkin esas ve usullerin Kurum tarafından belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Kamu İhale Kurumunca yayımlanan, Kamu İhale Genel Tebliği'nin "Doğrudan temin kayıt formu" başlıklı 30.9.2'nci maddesine göre, doğrudan temin yoluyla yapılan alımların, takip eden ayın onuncu gününe kadar "Doğrudan Temin Kayıt Formu" doldurularak EKAP üzerinden kayıt altına alınması gerekmektedir.

Yapılan incelemede; Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi tarafından doğrudan temin yöntemi ile yapılan harcamaların EKAP'a kaydedilmediği görülmüştür.

Bu durum yukarıda yer verilen yasal düzenlemelere aykırılık teşkil etmekle birlikte; bir yandan da, 4734 sayılı Kanun'un 62'nci maddesi birinci fıkrasının (1) bendinde yer alan ve söz konusu Kanun'un 21'inci ve 22'nci maddeleri kapsamında idarelerin parasal limitler dâhilinde yaptıkları harcamalarının, bütçesine bu amaçla konulan ödeneğin %10'unu aşamayacağı hükmüne ilişkin kontrollerin EKAP verileri ile de teyit edilememesine neden olmaktadır.

Bu itibarla, doğrudan temin yöntemi ile yapılan alımların Tebliğ’de belirtilen usul ve esaslar dahilinde EKAP’a kaydedilmesi gerekmektedir.

BULGU 12: İş Kanunu Kapsamında Çalıştırılanlara Kanunda Yazılı Sınırın Üzerinde Fazla Çalışma Yaptırılması

Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi, uhdesinde istihdam olunan bazı işçilere, 4857 sayılı İş Kanunu’nda azami süre olarak belirtilen yıllık 270 saati aşan sürelerde fazla çalışma yaptırıldığı tespit edilmiştir.

4857 sayılı Kanun’un “Fazla Çalışma Ücreti” başlıklı 41’inci maddesinin sekizinci fıkrasında “Fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda ikiyüzyetmiş saatten fazla olamaz.” denilmiş; aynı maddenin son fıkrasında ise fazla çalışma ve fazla sürelerle çalışmanın ne şekilde uygulanacağını çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

Anılan Kanun’un verdiği bu yetkiye dayanılarak 06.04.2004 tarih ve 25425 sayılı Resmî Gazete’de “İş Kanununa İlişkin Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Yönetmeliği” yayımlanmıştır. Söz konusu Yönetmelik’in “Fazla Çalışmada Sınır” başlıklı 5’inci maddesi; “Fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda ikiyüzyetmiş saatten fazla olamaz. Bu süre sınırı, işyerlerine veya yürütülen işlere değil, işçilerin şahıslarına ilişkindir...” hükmünü amirdir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümlerinden, bir işçinin bir yılda en fazla 270 saat fazla çalışma yapabileceği anlaşılmaktadır.

Yapılan inceleme sonucunda Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi istihdam edilen işçilerden 30 kişinin, 270 saati aşacak şekilde 540, 487, 451, 444, 435 saat gibi fazla çalışma sürelerinin 4857 sayılı Kanun’da belirlenen üst limiti aştığı tespit edilmiştir.

Bu itibarla, Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi uhdesinde istihdam olunan otobüs şoförü ve otopark görevlilerinin büyük çoğunluğu için 4857 sayılı Kanun’da belirlenen üst limitin aşıldığı görülmüştür. Söz konusu mevzuat uyarınca işçilere bir yılda ikiyüzyetmiş saatten fazla çalışma yaptırılmaması gerekmektedir.

BULGU 13: Mevzuatta Belirtilen Sayıda Engelli Personel Çalıştırılmaması

Şirket tarafından 4857 sayılı İş Kanunu’nda belirtilen sayıda engelli personel istihdamının sağlanmadığı tespit edilmiştir.

4857 sayılı İş Kanunu'nun "Engelli ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğu" başlıklı 30'uncu maddesinde; işverenlerin, elli veya daha fazla işçi çalıştırdıkları özel sektör işyerlerinde yüzde üç engelli, kamu işyerlerinde ise yüzde dört engelli ve yüzde iki eski hükümlü işçiyi çalıştırmak zorunda oldukları ifade edilmiştir.

Aynı maddenin 2'inci fıkrasında ise, bu kapsamda çalıştırılacak işçi sayısının tespitinde belirli ve belirsiz süreli iş sözleşmesine göre çalıştırılan işçiler esas alınacağı ve oranın hesaplanmasında ise yarım kadar kesirlerin dikkate alınmayacağı, yarım ve daha fazla olanların tama dönüştürüleceği ifade edilmiştir.

İlgili Maddenin 3'üncü fıkrasında ise engelli çalışanların istihdam yönteminin hangi şekilde olacağı şöyle açıklanmıştır. Buna göre;

- İşverenlerin çalıştırmakla yükümlü oldukları işçileri Türkiye İş Kurumu aracılığı ile sağlaması gerektiği,
- Bu kapsamda çalıştırılacak işçilerin
 - Niteliklerinin,
 - Hangi işlerde çalıştırılabileceklerinin,
 - Bunların işyerlerinde genel hükümler dışında bağlı olacakları özel çalışma ile mesleğe yöneltmelerinin,
 - Mesleki yönden işverence nasıl işe alınacaklarının,
 - Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenleneceği, ifade edilmiştir.

İlgili Kanun'un "Engelli ve eski hükümlü çalıştırma zorunluluğuna aykırılık" başlıklı 101'inci maddesinde ise bu yükümlülüğe uymayan işverenlerin; bu Kanun'un 30'uncu maddesindeki hükümlere aykırı olarak engelli çalıştırmayan işveren veya işveren vekiline çalıştırmadığı her engelli için her ay bin yedi yüz Türk Lirası (2022 yılı için 5917 TL) idari para cezası verileceği ifade edilmiştir.

Şirketin 2022 yılındaki personel yapısının incelenmesi sonucunda toplam 85 personelin istihdam edildiği ve toplam 3 engelli personel çalıştırılması gerekmekte iken sadece 1 engelli personelin istihdam edildiği tespit edilmiştir.

Bu itibarla, Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin ilgili kanundaki yükümlülükleri yerine getirmesi ve idari para cezasına maruz kalmaması için iki engelli personel daha istihdam etmesi gerekmektedir.

BULGU 14: Şirket Bütçesinin Hazırlanmaması

Şirketin yönetim kurulu tarafından kabul edilerek uygulamaya konulan bütçesinin olmadığı görülmüştür.

Bütçe, gelecek faaliyet dönemi için şirketin amaçlarına, hedeflerine ve politikalarına dayalı olarak yönetim kurulu tarafından hazırlanan kapsamlı planların parasal ve sayısal olarak ifade edildiği rapordur.

6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Yönetim Kurulunun görevleri ve yetkilerinin düzenlendiği "1. Genel olarak" başlıklı 374'üncü maddesinde;

"Yönetim kurulu ve kendisine bırakılan alanda yönetim, kanun ve esas sözleşme uyarınca genel kurulun yetkisinde bırakılmış bulunanlar dışında, şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli olan her çeşit iş ve işlemler hakkında karar almaya yetkilidir."

"2. Devredilemez görev ve yetkiler" başlıklı 375'inci maddesinde ise;

"(1) Yönetim kurulunun devredilemez ve vazgeçilemez görev ve yetkileri şunlardır:

(...)

c) Muhasebe, finans denetimi ve şirketin yönetiminin gerektirdiği ölçüde, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması (...)"

Hükümlerine yer verilmiştir.

Şirket bütçeleri, kuruluşun içinde bulunduğu şartlara göre karlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda en uygun seçenekleri finansal olarak planlayan, şirket çalışmalarını disipline eden, finansal hedeflere ne derecede ulaşıldığını gösteren ve oluşabilecek finansal risklerin yönetilmesini sağlayan önemli yönetim ve kontrol aracıdır. Her ne kadar şirketlerin bütçe hazırlamasına yönelik kesin bir hüküm bulunmasa da, şirketlerin finansal hedeflerine ulaşmasına yardımcı olmak üzere 6102 sayılı Kanun'un ilgili hükümleri gereği yönetim kurulu tarafından şirket bütçesinin kabul edilerek uygulamaya konulması gerektiği değerlendirilmektedir.

Yapılan incelemede, Manisa Ulaşım Hizmetleri Makine Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi tarafından 2022 yılı faaliyet dönemi için amaçlarına, hedeflerine ve politikalarına dayalı olarak herhangi bir bütçe hazırlanmadığı tespit edilmiştir.

Bu itibarla, iyi bir mali yönetimin gereği olarak finansal planlama kapsamında 6102 sayılı Kanun'un ilgili hükümlerine göre yönetim kurulu tarafından bütçenin hazırlanmasının sağlanması ve onaylanması, finansal planlama için gerekli düzenin kurulması açısından faydalı olacaktır.

BULGU 15: Şirket Ana Hizmet Binasının Yapı Kullanım İzni Belgesinin Olmaması

Şirketin faaliyet gösterdiği ana hizmet binasının yapı kullanım izin belgesi temin edilmeden kullanıldığı tespit edilmiştir.

3194 sayılı İmar Kanunu'nun "Kapsam" başlıklı 2'nci maddesinde belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapıların anılan Kanun kapsamında olduğu belirtilmiş; Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 5'inci maddesinde ise yapı; karada ve suda, daimi veya muvakkat, resmi ve hususi yeraltı ve yerüstü inşaatı ile bunların ilave, değişiklik ve tamirlerini içine alan sabit ve müteharrik tesis şeklinde tanımlanmıştır.

Ayrıca anılan Kanun'un dördüncü bölümünde yapı ruhsatı alınmasına ilişkin detaylara yer verilmiş olup, Kanun'un 21'inci maddesinde Kanun kapsamına giren bütün yapılar için 26'ncı maddede belirtilen istisnai haller hariç yapı ruhsatı alınmasının zorunlu olduğu, aynı bölümde yer alan "Yapı kullanma izni" başlıklı 30'uncu maddesinde ise bir yapının tamamen bittiği takdirde tamamının, kısmen kullanılması mümkün kısımları bittiği takdirde de bu kısımlarının kullanılabilmesi için inşaat ruhsatını veren belediyeden izin alınması gerektiği hüküm altına alınmıştır.

Şirkete ait bina ve taşınmazlar üzerinde yapılan incelemelerde, Şehzadeler İlçesinde bulunan ve şirket tarafından ana hizmet binası olarak kullanılan yapıya ait arsanın Manisa Büyükşehir Belediyesine ait olduğu, söz konusu arsanın şirkete devredildiği ve mezkur arsa üzerinde yer alan ve Şirket tarafından ana hizmet binası olarak kullanılan yapının yapı ruhsatı olmasına rağmen yapı kullanım izin belgesinin ise bulunmadığı tespit edilmiştir.

Şirketin merkez binasının bulunduğu taşınmazın asıl malikinin Manisa Büyükşehir Belediyesi olmasına ve yapı kullanım belgesinin de ilgili belediye tarafından verilmesine rağmen Büyükşehir Belediyesinin bu izni almaması, yapı kullanım izin belgesi alması gereken diğer taşınmaz maliklerinin bu izni alması yönündeki isteklerini olumsuz etkileyeceği düşünülmektedir.

Bu itibarla, Şirket'in faaliyetlerini yürüttüğü ana hizmet binasının mevzuata uygun bir şekilde yapı kullanım izin belgesini alarak kullanması gerekmektedir.

BULGU 16: Şirketin Otopark İşletmelerinin ve Şirket Ana Binasının İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatı Olmadan Faaliyette Bulunması

Şirketin 9 adet Otopark işletmesinin ve şirket merkez binasının işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmadan faaliyette bulunduğu görülmüştür

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in 6, 10 ve 13'üncü maddelerinde; yetkili idarelerden usulüne uygun olarak işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan iş yeri açılmayacağı, işyeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan iş yerlerinin yetkili idareler tarafından kapatılacağı, adresi ve işleticisi aynı olan ve birden fazla faaliyet konusu bulunan iş yerlerine, ana faaliyet dalı esas alınarak tek ruhsat düzenleneceği, işyeri açma ve çalışma ruhsatının verilmesinden sonra yapılacak denetimlerde mevzuata uygun olmayan unsurların ve noksanlıkların tespiti halinde, iş yerine bu noksanlık ve hatalarını gidermesi için bir defaya mahsus olmak üzere onbeş günlük süre verileceği hükümlerine yer verilmiştir.

Mezkur mevzuat hükümlerine göre; anılan Yönetmelik kapsamında faaliyet gösterecek iş yerlerinin yetkili idarelerden işyeri açma ve çalışma ruhsatı alması ve mevzuata uygun olmayan durum ve eksikliklerin bu kapsamda giderilmesi gerekmektedir.

İşyeri açma ve çalışma ruhsatı uygulaması ile faaliyet gösterecek iş yerlerinin kamu düzenine uygun, iş ve halk sağlığı açısından güvenli hizmet sunmalarının sağlanmasının hedeflendiği ve karşılaşılabilecek eksikliklerin bu doğrultuda giderilmesinin amaçlandığı göz önüne alındığında; ruhsatsız iş yeri faaliyetinde bulunulmasının mevzuata aykırılık dışında mali, hukuki ve sıhhi belirli riskler de barındırdığı değerlendirilmektedir.

Tablo 2:Ruhsatsız Faaliyette Bulunan İşletmeler

SIRA NO	İŞLETMELER
1	Şirket Merkez Binası
2	Yarhasanlar Otoparkı
3	Ertuğruldaiyoğlu Otoparkı
4	Tam Otomasyonlu Otopark
5	Karaköy Yer Altı Otoparkı
6	Turgutlu Koza Otoparkı
7	Turgutlu Cumartesi Pazaryeri Otoparkı
8	Turgutlu Kamyon Garajı
9	Eski Garaj Otoparkı
10	Millet Çarşısı Otoparkı

Yapılan incelemelerde, 9 adet otopark işletmesi ve şirket merkez binasının, işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmadan faaliyette bulunduğu tespit edilmiştir.

Bu itibarla, Şirketin işyeri açma ve çalışma ruhsatı olmayan otopark işletmeler için işyeri açma ve çalışma ruhsatı almaya yönelik gerekli prosedürleri başlatması gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>